

Dumitru Eremia

de Ion PELEARCĂ

Integrându-se organic în fluxul dinamic de înnoire și îmbogățire a creației muzicale românești contemporane, muzica de fanfară — gen cu veche rezonanță în cultura muzicală a poporului nostru — a cunoscut o frumoasă evoluție atât în privința conținutului, a tematicii abordate, cât și pe linia explorării unor noi spații în câmpul mijloacelor de expresie, înregistrând în anii din urmă importante succese. Multe dintre acestea își găsesc expresia și în creația compozitorului și dirijorului Dumitru Eremia, inspectorul general al muzicilor militare.

Posedînd deosebite calități de organizator și conducător, activitatea sa sintetizează armonios virtuțile interpretative și creatoare ale unei întregi pleiade de predecesori. Numeroase succese obținute de fanfarele noastre în ultimele decenii, precum și marea popularitate de care acest gen se bucură azi în cele mai largi părți ale populației, sînt strîns legate de activitatea sa. O succintă caracterizare a maestrului Ion Dumitrescu este edificatoare în privința locului ocupat în muzica noastră de Dumitru Eremia ... „Un vechi și neobosit truditor într-ale artei sunetelor, un

vrednic animator și iscusit organizator al muzicii în armată“*...

S-a considerat întotdeauna un creator angajat, *mobilizat*, arta sa manifestându-se ca o artă de atitudine, reflectînd realități și momente semnificative ale epocii noastre. Multe dintre ele sînt inspirate și poartă semnificația unor importante momente politice și sociale ce au avut loc mai cu seamă în ultimele trei decenii, o simplă enumerare a cîtorva titluri fiind edificatoare în acest sens: poemele vocale-simfonice *Victoria* (scris cu prilejul celei de a 10-a aniversări de la victoria împotriva fascismului — 9 mai 1955), *În slujba patriei*, *Evocare*, *Luptă și biruință* (fiecare din ele legate de alte asemenea evenimente); marșurile: *Făurim o viață nouă*, *Biruitoarii*, *Mereu uniți*, *În slujba patriei*, *În pas de defilare*, *Marș jubiliar*, *Parada*, „*Mihai Viteazu*“, *25 Octombrie* ș.a.; cîntecele patriotice ostășești: *Țara mea*, *Vitează ești, armată*, *Nalță-te, țara mea*, *Strîns uniți*, *Cîntați ostași*, *Spre comunism*, *Partid iubit*, *Trec coloanele în marș* și multe altele.

Cunoștințelor căpătate în anii de Conservator, în care s-a bucurat de îndrumarea unor pedagogi ca: Alfonso Castaldi, Dimitrie Cuculin, Constantin Brăiloiu, George Breazul, I. D. Chirescu, Nicolae Oancea, Vasile Tecuceanu ș.a. li s-a adăugat meșteșugul compunerii unor piese pentru fanfară — împrumutat de la străluciți înaintași, cunoscuți șefi de muzică (I. Ivanovici, M. Mărgăritescu, G. Fotino, Al. Vlăduță) și adaptat unora dintre elementele tehnicii componistice contemporane, vizînd mai ales domeniile orchestrației, armoniei, contrapunctului și cel al formelor.

Prezentînd cîteva dintre compartimentele caracteristice ale creației sale, destinate în exclusivitate fanfarei și corului, vom încerca a reliefa acele particularități proprii lucrărilor sale.

Ne vom referi, mai întii, la unele probleme privind *orchestrația*, domeniu în care fanfara, prin componența sa instrumentală, oferă un larg câmp de explorări creatoare. În acest sens, lucrările sale reprezintă un interesant material de studiu. Vechi și bun cunoscător al instrumentelor de suflat și de percuție (remarcăm și preocupările sale pedagogice — a scris un *Manual de trompetă*) manifestă fantezie și spirit inovator în întrebuintarea cu maximum de eficiență a diferitelor instrumente sau partide instrumentale. Combinații timbrale diverse, inedite, adesea cu un număr minim de instrumente tradiționale oferă o paletă coloristică bogată, concurînd și depășind uneori efecte obținute de orchestra simfonică. Fiecare instrument este tratat potrivit posibilităților sale expresive, exploatîndu-se registrele cele mai alese și destinîndu-se rolurilor solistice sau de acompaniament, în funcție de necesități și intenții. În acest sens se cuvine să remarcăm atitudinea nouă față de maniera care a dăinuit mult în orchestrația de fanfară, conform căreia

anumite instrumente erau destinate numai melodiei ori contramelodiei în timp ce altele (cornii, trombonii, tubele) executau exclusiv acompaniament ritmic-armonic. Aflându-se printre primii care au renunțat la acest sistem, a impus în același timp un nou stil de orchestrație, evident mai rațional, mai elevat și cu sporite resurse expresive.

La aceasta a contribuit și îmbogățirea aparatului orchestral cu unele instrumente din familia clarinetelor (sopran, alto și bas), fagoți și contrafagoți, oboi, corn englez, toată familia saxofoanelor, cornete, suzafoni, contrabași, chiar harpa și, binînțeles, toată gama instrumentelor de percuție.

În acest mod a fost pus la îndemina compozitorilor un vast aparat orchestral care a permis abordarea unei tehnici instrumentale, mergând pînă la virtuozitate, și a unei orchestrații mai îndrăznețe, fapt resimțit în densitatea materialului muzical, în utilizarea unor armonii și sonorități inedite, gândite direct pentru fanfară, în accentuarea polifonizării structurii orchestrale, în cromatizarea și lărgirea la maximum a funcționalismului tonal, în abordarea cu curaj a unor soluții modale (mai cu seamă în lucrările rapsodice, bazate pe melosul popular). Acest fapt a permis și transcriptia pentru fanfară a unor lucrări celebre, scrise inițial pentru orchestra simfonică — relevîndu-se faptul că absența ovartetului de coarde poate fi suplinită cu succes printr-o măiestrită dozare a resurselor coloristice ale instrumentelor de suflat.

Un alt domeniu în care aportul personal al compozitorului Dumitru Eremia a avut un rol hotărîtor este cel al *formelor*. Se știe că fanfara, cu o destinație de masă, de largă răspîndire, a preluat de la orchestră cele mai simple forme: dansurile, marșul, formele rapsodice, fantezia, suita și într-o măsură mai mică altele mai evolute ca poemul simfonic sau simfonia.

Pornind de la o moștenire redusă la cîteva modele, devenite stereotipe, a purces la dezvoltarea celor de largă răspîndire, avînd și meritul creării unor forme noi cum este cel al poemului vocal-sinfonic, conceput și scris direct pentru fanfară și cor.

În acest sens, principala direcție asupra căreia și-a îndreptat atenția a constituit-o *marșul*, pornind de la ponderea pe care acesta o are în repertoriul fanfarei, mai cu seamă al celei militare, domeniu în care se perpetua un fel de șablon, o modalitate unilaterală de structurare a materialului sonor, săracă și stereotipă.

În cele peste 50 de lucrări scrise în genul marșului de fanfară a căutat și a găsit modalități interesante de structurare a acestuia demonstrînd perfectă adaptare la unele forme ca rondoul, liedul, variațiunea și chiar suita (*In*

pas de defilare, Glorie patriei, Marșul gărzilor patriotice, Cîntăm patria socialistă, Eroii, Acvila ș.a.). Paralel cu îmbunătățirea formei s-a preocupat și de aflarea unui nou conținut muzical, mai ales a unei linii melodice apropiată de melosul popular cu un suflu eroic, cu ritmuri alese (uneori desprinse din dansul popular) mai evolute armonic și polifonic.

O contribuție asemănătoare a dus la dezvoltarea și cristalizarea formelor bazate pe cîntecele și jocurile populare, începînd cu dansul căruia i-a imprimat un vizibil caracter simfonic și mult mai resimțit în suită, fantezie și rapsodie, forme bogate reprezentate în creația sa. Mai vizibil în ultimele suite (a IV-a și a V-a) și în fantezia „*Amintiri*” se vedește tendința unei structurări aproape programatice a materialului sonor, dublate de un deosebit meșteșug în prelucrarea și orchestrarea cît mai artistică a citatului popular.

Urmînd calea promovării și adaptării pentru fanfară a unor forme mai evolute, după asidui străduințe și căutări a reușit să dezvolte, poemul vocal-sinfonic, gîndit și scris direct pentru fanfară, cor bărbătesc și soliști. Cele cinci lucrări scrise în acest gen se grupează într-un adevărat ciclu, bazat pe tema eroismului și luptei de veacuri a poporului și armatei noastre, a comuniștilor, sub conducerea partidului pentru libertate și independență. Forma fiecărei lucrări este dictată de conținutul ei tematic, în general urmărindu-se linia tradițională a acestei forme, impusă și de destinația lucrărilor: prezentarea acestora în concerte publice de amploare, interpretarea de mari ansambluri instrumentale și corale, mergînd pînă la 4.000 de oameni.

Una dintre cele mai recente lucrări din acest ciclu, *Luptă și biruință* — pe text de Nicolae Dumbravă, se detașează prin substanța muzicală și prin măiestria tratării temelor, parte din ele originale, iar altele citate din cîntece revoluționare. Compoziția își propune și reușește să reliefeze o anumită etapă din lupta poporului nostru pentru libertate — de la 1907 pînă la eliberarea patriei de sub dominația fascistă. Se deslușește străduința de a imprima un plus de expresivitate discursului muzical, insistînd mai cu seamă asupra partidelor vocale, soliștilor și corului, asupra folosirii cu maximum de eficiență a sonorităților și combinațiilor instrumentale, alternării părților vocale cu cele instrumentale — totul în slujba reliefării pregnante a conținutului de idei, a sensului libretului.

Un capitol important în opera muzicală a lui Dumitru Eremia îl constituie *creația corală*, gen în care s-a înscris cu o seamă de succese, mai cu seamă în domeniul cîntecului de masă patriotic, aducînd o serioasă contribuție la

cristalizarea cîntecului ostășesc. Ca vechi militar, cunosător al vieții, activității și trăsăturilor moral-politice ale ostașilor, compozitorul s-a simțit profund legat de viața lor spirituală, dăruindu-le lucrări frumoase, melodioase, generatoare de entuziasm și forță. Dăltuite cu mîgală și talent, lucrările sale corale s-au impus printr-o puternică plasticitate a imaginilor muzicale, prin refrene viguroase, printr-o cuceritoare accesibilitate care le conferă interes, pregnanță și vitalitate — fapt ce le-a asigurat o largă popularitate.

Ca dirijor, Dumitru Eremia are meritul realizării unui salt calitativ evident atât în privința abordării unui repertoriu de incontestabilă calitate, cît și pe linia ridicării nivelului interpretativ al fanfarelor militare, cu prioritate al Muzicii reprezentative a armatei. Sub directia sa îndrumare s-a realizat o simțitoare creștere a calificării profesionale a membrilor fanfarelor, în rîndul cărora se află instrumentiști de reală valoare, fapt ce a permis și abordarea unui repertoriu mai pretențios, precum și organizarea unor concerte de ținută artistică, imprimări la radio și televiziune, ca și evoluția în cadrul unor festivaluri din străinătate a fanfarelor și care s-au bucurat de frumoase aprecieri. În acest sens remarcăm prezența în concerte simfonice, susținute pe cele mai repute scene, pe lîngă lucrări specifice de fanfară, a unor pretențioase piese destinate inițial orchestrei și altor instrumente cum ar fi: poemul simfonic *Preludiile* de Liszt, *Tocata și Fuga în re minor* de Bach-Stokovski, *Rapsodiile române ale lui George Enescu*, suitele *Priveliști moldovenеști* și *Cînd strugurii se coc* de Mihail Jora și multe altele. Tot în această idee se înscriu și străduințele, încununete de succes, ale prezentării unor arii din opere sau lucrări vocale cu acompaniament de fanfară, mergînd pînă la ample poeme vocal-simfonice.

Departate de a cuprinde totalitatea meritelor artistice ale compozitorului și dirijorului Dumitru Eremia vom evidenția, în încheiere, faptul că pana sa a rămas viguroasă, că proiectele sale vizează cotele înalte ale simfoniei pentru fanfară, că în mod statornic întîmpină marile evenimente politice și sociale din țara noastră cu noi realizări pe tărîmul creației. Dintre acestea vom remarca recentul poem vocal-simfonic *Cinstire ție, patrie* — dedicat celei de-a 30-a Aniversări a eliberării patriei, o nouă suită de dansuri, cîntece patriotice și ostășești, marșuri scrise în cinstea celui de-al XI-lea Congres al Partidului și a celei de a 30-a aniversări a Zi-lei Armatei noastre.

Marsilia: Opera românească „Hamlet”

S-a pus mereu problema unei versiuni de operă valabile a lui *Hamlet* de Shakespeare, ultima dată în 1968, cînd au apărut deodată două opere cu acest titlu (de Humphrey Searle și Sándor Szokolay). Însă rămînea mereu un semn de întrebare. După premiera mondială a operei *Hamlet* a compozitorului român Pascal Bentoiu la Opera din Marsilia, acest semn de întrebare, chiar dacă nu a dispărut cu totul, pare să fi devenit cu mult mai mic.

Bentoiu, în vîrstă de 47 de ani, are o creație cuprinzătoare: muzică de cameră, concerte cu orchestră, muzică de scenă, apoi o operă radiofonică (*Iphigenia*) și o operă comică după Molière, *Amorul doctor*; el a obținut cu *Hamlet* în anul 1970, Premiul la Concursul Internațional de Operă „Guido Valcarenghi”, pe care l-a fondat Margherita Wallman, în amintirea soțului ei, fostul director al Editurii Ricordi.

Juriul — printre care Milhaud, Auric, Blacher ș.a. — a selecționat, în unanimitate, opera lui Bentoiu ca demnă de a fi premiată. Premiera scenică a fost amînată, conform dorinței compozitorului, pentru ca lucrarea să poată fi prezentată sub formă de concert la București, prezentare care între timp a avut loc și care

